

Stanovisko Republikovej únie zamestnávateľov

- Návrh Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027
- <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/73>
- Materiál v pripomienkovom konaní do 10.03.2022

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR na základe Úlohy B.1. z uznesenia vlády SR č. 71 z 2. februára 2021

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Predkladaný materiál stanovuje stratégiu a priority Slovenskej republiky pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie

Postoj RÚZ k materiálu

Predkladaný materiál stanovuje stratégiu a priority Slovenskej republiky pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie. **RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.**

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Pripomienka k Výber cieľov politiky a špecifického cieľa FST, Tabuľka č.1.strana 4

V bode „Nedostatočná pripravenosť na zvyšovanie podielu OZE v energonosičoch, napr. pridávaním OZE do zemného plynu, resp. nahradením zemného plynu OZE;“ navrhujeme doplniť za slovo „energonosičoch“ nasledovné slová: „a v dopravných prostriedkoch.“

Odôvodnenie:

Doprava vo významnej miere prispieva k dosahovaniu uhlíkovej neutrality, keďže predstavuje približne ¼ emisií z ľudskej činnosti. Vozový park, či už verejných alebo súkromných vozidiel, nezávisle od kategórie, nie je vo väčšine prípadov kompatibilný pre používanie OZE v akejkoľvek podobe.

2. Pripomienka k Výber cieľov politiky a špecifického cieľa FST, Tabuľka č.1.strana 5

V bode „Problém kvality ovzdušia - znečistenie najmä prachovými časticami z vykurovania domácností, emisiami z veľkých a stredných stacionárnych zdrojov;“ navrhujeme na konci doplniť nasledovné slová: „emisiami z dopravy“.

Odôvodnenie:

Doprava predstavuje približne ¼ emisií z ľudskej činnosti, preto by mala byť pri problémoch kvality ovzdušia uvedená.

3. Pripomienka k Výber cieľov politiky a špecifického cieľa FST, Tabuľka č.1.strana 5

Za bod „Nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav vozového parku časti dráhovej mestskej hromadnej dopravy a autobusovej mestskej a prímestskej verejnej osobnej dopravy;“ navrhujeme doplniť nový bod, ktorý znie nasledovne: „Nedostatočná rýchlosť obmeny autobusov mestskej a prímestskej verejnej osobnej dopravy za vozidlá využívajúce alternatívne palivá/pohony“.

Odôvodnenie:

Problémom udržateľnej mestskej mobility nie je iba nevyhovujúci technický stav vozidiel a zlá úroveň infraštruktúry, ale aj skutočnosť, že väčšina cestných vozidiel používa na svoj pohon fosilné palivá.

4. Pripomienka k Výber cieľov politiky a špecifického cieľa FST, Tabuľka č.1.strana 12

V bode „Nízky podiel OZE v sektore energetiky;“ navrhujeme na konci doplniť nasledovné slová: „a dopravy“.

Odôvodnenie:

Nízky podiel OZE v doprave je pre udržateľné životné prostredie rovnako veľký problém ako nízky podiel OZE v energetike. Túto skutočnosť možno podporiť aj pripomienkou Európskej komisie k Dohode, podľa ktorej by sa mal klásť väčší dôraz na podporu alternatívnych palív a verejnej dopravy s nulovými a nízkymi emisiami.

5. Zásadná pripomienka k CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA, časť Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené

Navrhujeme doplnenie uvedeného znenia nasledovne:

CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA

...

Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené

Vhodnou kombináciou OZE a nízkouhlíkových technológií sa bude znižovať spotreba fosílnych palív, teda aj emisie skleníkových plynov. SR má potenciál v oblasti veternej a solárnej energie a výroby vodíka z bezemisných a nízkoemisných zdrojov. Málo využívaný je zatiaľ potenciál geotermálnej energie, kde podpora hydrogeologického prieskumu zameraného na efektívne využívanie geotermálnej energie (vrátane hĺbenia geotermálnych vrtov) prispeje k vytvoreniu podmienok na reálne využívanie týchto OZE, najmä pre zásobovanie teplom. V prípade podpory výroby energie z biomasy, bude zabezpečené dodržanie kritérií trvalej udržateľnosti a prístupov šetrných k životnému prostrediu pri podporených zariadeniach, kde pôjde najmä o využitie potenciálu biologicky rozložiteľného odpadu na výrobu biometánu v nových zariadeniach a konverziu súčasných bioplynových staníc na výrobu biometánu. Dôležité bude okrem zvyšovania účinnosti výroby a distribúcie energie, aj zvyšovanie podielu OZE v systémoch zásobovania energiou (teplom/chladom), ako aj zvyšovanie podielu využívania OZE v domácnostiach na báze samospotrebiteľov, resp. aktívnych odberateľov a komunit vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov. Podpora OZE bude realizovaná v súlade s podmienkami trvalej udržateľnosti a požiadavkami na ochranu životného prostredia.

Očakávané výsledky:

- príspevok k plneniu cieľov EÚ v oblasti využívania OZE,
- celkový príspevok k zvýšeniu podielu OZE na Slovensko o približne 180 MW, vrátane:
- vyššej miery využívania OZE v podnikoch a domácnostiach,
- zvyšovania podielu OZE v systémoch zásobovania teplom a chladom, ako aj zvyšovanie podielu OZE v energonosičoch, vrátane biometánu a zeleného vodíka, najmä pre zabezpečenie vykurovania a chladenia,
- výstavba nových biometánových staníc na spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu a konverzia súčasnej flotily bioplynových staníc na stanice biometánové;
- výstavba elektrolýzerov na výrobu vodíka;
- zvýšenia podielu OZE v individuálnom vykurovaní a chladení,
- zvýšenia využívania OZE v prostredí energetických spoločností a aktívnych odberateľov,
- vytvorenie podmienok pre využívanie geotermálnej energie na energetické účely,
- urýchlenie prechodu na nákladovo efektívny, udržateľný a bezpečný systém zásobovania energiou, znížovanie emisií skleníkových plynov o približne 125 000 ton a zlepšovanie kvality ovzdušia.“

Odôvodnenie:

Podporou výroby biometánu a jeho využitím najmä v existujúcich systémoch CZT sa vytvorí výrazná pozitívna synergia medzi:

1. cirkulárnou ekonomikou – využitím potenciálu biologicky rozložiteľného odpadu (komunálneho, reštauračného, zo supermarketov (tovar po záruke) a poľnohospodárskeho);
2. zlepšenie splnenia definície „účinného“ systému CZT, bez potreby technologickej zmeny;
3. zvýšenie energetickej bezpečnosti posilnení domácej produkcie (obnoviteľných a nízkouhlíkových) plynov.

6. Zásadná pripomienka k CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA, časť Očakávané výsledky a Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené“

V časti „Očakávané výsledky“ sa text „zvýšenie využívania alternatívnych zdrojov a pohonov v podnikoch a prevádzkach.“ nahrádza textom „zvýšenie využívania alternatívnych zdrojov a pohonov v podnikoch a prevádzkach ako aj v oblasti dopravy.“

a v nasledujúcej časti sa text „Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené“ nahrádza textom „Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené ako aj podpora výroby zeleného vodíka pre využitie v energetike a doprave.“.

Podporu výroby zeleného vodíka pre využitie v energetike a doprave navrhujeme začleniť aj do časti očakávané výsledky na strane č. 24.

Odôvodnenie:

V súlade s Národnou vodíkovou stratégiou Slovenskej republiky, schválenou dňa 23. júna 2021 vládou Slovenskej republiky, ktorej cieľom je zvýšiť konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky a zároveň výrazne prispieť k uhlíkovej neutralite, považujeme za potrebné podporiť aj projekty zamerané na výrobu zeleného vodíka pre jeho ďalšie využitie v energetike, priemysle a doprave.

7. Pripomienka k CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA, časť Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené

Za slová „zásobovania energiou (teplom/chladom)“ navrhujeme doplniť nasledovné slová: „a v doprave“.

Odôvodnenie:

Pokiaľ hovoríme o podpore energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001, potom musí byť súčasťou navrhovaných opatrení aj implementácia OZE v doprave.

8. Zásadná pripomienka k CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA, časť Zlepšenie kvality ovzdušia

Navrhujeme vypustenie slova fosílna zo znenia nasledovne:

...Medzi kľúčové aktivity patrí zníženie emisií prachových častíc z vykurovania domácností náhradou kotlov na tuhé fosílna palivo za kotly na zemný plyn, prioritne v zónach a aglomeráciách s vysokou koncentráciou PM častíc v ovzduší, čo je jedným z nevyhnutných opatrení na vyriešenie infringementu voči SR za nedodržiavanie limitných hodnôt pre prachové častice podľa požiadaviek smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES. ...

Odôvodnenie:

Vítame zaradenie náhradu kotlov na tuhé fosílna palivá za kotly na zemný plyn medzi kľúčové aktivity na zníženie znečistenia ovzdušia. Európska environmentálna agentúra vo svojom ostatnom reporte o kvalite ovzdušia v Európe uverejnenom v roku 2020 uvádza, že na Slovensku vzniká až 4 900 odvrátiteľných predčasných úmrtí ročne v dôsledku nepriaznivej kvality ovzdušia spôsobenej jemnými prachovými časticami PM_{2,5}. Zároveň však vo väčšine lokalít SR s nepriaznivou kvalitou ovzdušia sú za tento stav zodpovedné zastaralé kotle, v ktorých sa na vykurovania používa kusové drevo či rôzny odpad. Preto navrhujeme vypustiť slovo fosílna zo znenia. Považujeme za kľúčové, aby výmena kotlov na tuhé palivo bola podporená aj cez tzv. kotlíkové dotácie, ktoré by umožnili efektívne dosiahnutie zníženie emisií prachových častíc v exponovaných lokalitách. Táto aktivita má tiež súvis s projektami náhrady zemného plynu bezemisnými alebo nízkoemisnými plynmi (biometán, vodík).

9. Zásadná pripomienka k CIEĽ POLITIKY 2 – ZELENŠIA NÍZKOUHLÍKOVÁ EURÓPA, časť Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží

Medzi podporované aktivity ako aj očakávané výsledky navrhujeme okrem zabezpečenia prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží zaradiť aj projekty zamerané na zmenu účelu využitia územia, ktoré

sú environmentálne zaťažené. Táto nová oprávnená aktivita bude obsahovať nielen zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania, ale kľúčovým výstupom a podmienkou tejto aktivity bude zmena účelu využitia daného územia.

Medzi oprávnené subjekty na čerpanie podpory v rámci tohto opatrenia navrhujeme zaradiť tak fyzické ako aj právnické osoby, pričom podmienkou oprávnenosti bude, že realizáciou projektu sa dosiahne zmena účelu využitia takto environmentálne zaťaženého územia.

Odôvodnenie:

Cieľom tohto návrhu je podporiť aj projekty zamerané na zmenu účelu využitia lokality alebo územia, ktoré je environmentálne zaťažené, a ktoré nie je možné využiť na iný účel (napr. odkaliská a skládky). To znamená, že táto aktivita bude obsahovať aj zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania, avšak kľúčovým výstupom tejto aktivity bude zmena využitia územia. Sanáciou, rekultiváciou a zmenou účelu využitia takýchto území sa dosiahne možnosť zrealizovania iných aktivít a oblastí ako napr. budovanie nových OZE, čím sa prispeje k plneniu klimaticko-energetických cieľov na národnej ako aj európskej úrovni.

Navrhujeme z nášho pohľadu medzi oprávnené subjekty zaradiť aj fyzické a právnické osoby pre projekty zamerané na zmenu účelu využitia environmentálne zaťažených území, ktorých súčasťou bude aj sanácia a rekultivácia územia, čím sa podporia aj projekty týchto subjektov zamerané na rozvoj nových aktivít ako napríklad OZE.

10. Zásadná pripomienka k časti 2.3. Komplementárnosť a synergie medzi fondmi, na ktoré sa vzťahuje Partnerská dohoda, AMIF, ISF, BMVI, a inými nástrojmi Únie – čl.11 ods. 1, písm. b) bod iii) VN, strana 51

Za slová „nákup kolajových vozidiel verejnej osobnej dopravy (električiek)“ navrhujeme doplniť nasledovné slová: „nákup vozidiel ekologickej x) autobusovej mestskej a prímestskej dopravy“

x) § 3 (1) zákona NR SR č. 214/2021 Z.z. o podpore ekologických vozidiel cestnej dopravy, ktorým bola transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/33/ES o podpore ekologických a energeticky úsporných vozidiel cestnej dopravy

Odôvodnenie:

V rámci Cieľa politiky 2 - Zelenšia nízkouhlíková Európa, sa na strane 27 dokumentu v časti s názvom „Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility“ uvažuje prioritne (okrem iného) s intervenciami do ekologickej autobusovej mestskej a prímestskej dopravy. Tento cieľ by sa mal následne premietnuť aj do predpokladaných investícií.

Zdroj:

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/73>